

Zamonaviy Jamiyat va Innovatsiyalar

ILMIY NAZARIY JURNAL

ISSN 3060-544X

10

ZAMONAVIY JAMIYAT VA INNOVATSIYALAR

ilmiy-nazariy jurnal

СОВРЕМЕННОЕ ОБЩЕСТВО И ИННОВАЦИИ

научно-теоретический журнал

MODERN SOCIETY AND INNOVATIONS

scientific-theoretical journal

№ 10-son, 2025-yil

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAK Rayosatining 2025 - yil 24 - sentyabrdagi 375/5-son qarori bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning disertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.



Salimov G'ayrat Muxamedovich,
BuxDU professori, pedagogika fanlari nomzodi
g.m.salimov@buxdu.uz

MARIYA MONTESSORI METODIKASI MAKTABGACHA TA'LIMDA JISMONIY MASHG'ULOTLARDAGI AHAMIYATI

Annotatsiya. Ushbu maqolada Mariya Montessori maktabgacha ta'limda jismoniy mashg'ulotlarning muhimligini katta ahamiyatga ega. Bolalarning fizik va har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, mustahkam ravishda harakatlarni o'rganish, mustaqillik va avtonormal harakatlar, harakatlar va motorikani rivojlantirish, energiyani to'g'ri yo'naltirish, harakatlar orqali ko'nikmalarni rivojlantirish, bolalarning xususiyatlariga mos kelgan mashg'ulotlar Qo'l va oyoq harakatlari tarbiyalovchi muhitni yaratish asoslari yoritilgan.

Kalit so'zlar jismoniy mashg'ulot Harakat motorik rivojlantirish, Harakatlar va motorikani rivojlantirish, muvozanatni saqlash, jismoniy mashq.

Абстрактный. В этой статье Мария Монтессори подчеркивает важность двигательной активности в дошкольном образовании. Обеспечение физического и всестороннего развития детей, прочное обучение движениям, развитие самостоятельности и ауто-нормальных движений, движений и моторики, правильное направление энергии, развитие навыков через движения, занятия, соответствующие особенностям детей, освещены основы создания образовательной среды для движений рук и ног.

Ключевые слова: физическая подготовка. Развитие моторики движений, Движения и моторное развитие, поддержание равновесия, физические упражнения.

Abstract. In this article, Maria Montessori emphasizes the importance of motor activity in preschool education. Ensuring the physical and comprehensive development of children, strong movement training, development of independence and autonormal movements, movements and motor skills, the correct direction of energy, development of skills through movements, activities that correspond to the characteristics of children, the basics of creating an educational environment for arm and leg movements are covered.

Keywords: physical training. Development of motor skills of movements, Movements and motor development, maintaining balance, physical exercises.

Kirish. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish va sifati va samaradorligini oshirishga qaratilgan bir qator qaror va farmonlar qabul qilingan. Jumladan, 2019 yilda «Maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi» tasdiqlangan bo'lib, unda bolalarning har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratishga alohida e'tibor qaratilgan.

2024 yil 30 sentabrda qabul qilingan «Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi Prezident farmonida bog'chalarda direktor o'rinbosari lavozimi joriy etilishi, kichik va o'rta guruhlardagi bolalarda kognitiv, psixomotor va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilishini belgilab qo'ydi. Shuningdek, ushbu farmonda maktabga tayyorlov guruhlaridagi bolalarda bilim olish, kommunikativ va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan o'quv-metodik materiallarni ishlab chiqish, pedagoglarning malakasini oshirish va ularni rag'batlantirish kabi masalalarga ham e'tibor berilgan. Bu qaror va farmonlar maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, bolalarning jismoniy va intellektual rivojlanishini ta'minlash, shuningdek, ta'lim sohasidagi kadrlar salohiyatini oshirishga qaratilgan. [1]

Biz Mariya Montessori metodikasi bo'yicha maktabgacha ta'limda jismoniy mashg'ulotlardagi ahamiyati, vazifalari, harakat ko'nikmalarini rivojlantirish, prinsiplar va maqsadlari to'g'risida batafsil maqolada yoritib berishga harakat qilamiz. Uning asosiy maqsadi bolaning fizik va har tomonlama rivojlanishini ta'minlashdir. Jismoniy mashg'ulotlar orqali bola



Jismoniy mashg'ulotlar bolalarning ichki dunyosi, jismoniy qobiliyatlari va ijtimoiy munosabatlari uchun muhim o'rin tutadi, shuningdek, bola uchun o'zligini topishda muhim qadamlardan biridir.

Maktabgacha ta'limda jismoniy mashg'ulotlarda Montessori o'yinlari

Montessori o'yinlari maktabgacha ta'limda jismoniy mashg'ulotlarning muhim va qiziqarli qismi bo'lishi mumkin. Montessori metodikasi bolalarning mustaqillik, ijodiy fikrlash va turli hissiy qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu metodikaga asoslangan jismoniy mashg'ulotlar bolalarga nafaqat fizik holatini yaxshilash, balki psixoemotsional taraqqiyotini ham qo'llab-quvvatlashga qaratilgan.

To'g'ri harakatlar va muvozanat: Bolalardan o'rta mahkam tekshirish (yo'llar, go'zalliklar) olib chiqish va to'g'ri qarorlar qabul qilish talabi qo'yiladi. Bu bolalarning ko'p harakat qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Har qanday shakl va egri chiziqlarni harakatlantirish: Bolalar shakllarni, egri chiziqlarni harakatlantirishni yaxshi ko'rishadi. Bu muvozanat va harakatni yaxshilashga yordam beradi.

Tasvirlar va harakatlar: Bola shakllar va tasvirlar bilan katta vaqt o'tkazsa, uning bir qator harakatlarni muvofiqlashtirish qobiliyati oshadi.

Raqamlar, shakllar va qilgan faoliyatlar: Bolalarning mustaqil ishlash qobiliyatlarini oshirish, harakatlarni yordam berish orqali, maqsadga yo'naltirish mumkin.

Balansirlar (barerlar): Balansirlar orqali harakatlar va muvozanatni boshqarish, past yo'nalishda qaror qilish.

Bu o'yinlar bolalarga har xil tajribalarni o'rganishda yordam beradi va ularning jismoniy rivojlanishini ta'minlaydi.

Montessori o'yinlarida sodda materiallar va sodda harakatlar asosiy rol o'ynaydi. Harakatlar va o'yinlar muvaffaqiyatli bo'lishi uchun, bolaning jismoniy va aniq fikrlash qobiliyatlarini qo'llab-quvvatlashga harakat qiling.

Xulosa. Shu qilib, Mariya Montessori maktabgacha ta'limda jismoniy mashg'ulotlarni o'zining alohida va muhim bir qismi sifatida qabul qilib, ularning bolalarning umumiy rivojlanishidagi o'rnini ta'riflaydi. Mariya Montessori ta'lim usuli jismoniy tarbiya va ulanishlarning o'yin asosida juda muhimligini ta'kidlaydi. Uning metodikasida bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash uchun jismoniy mashqlar va o'yinlar muhim o'rin tutadi. Montessori o'yinlari, asosan bolalarning mustaqilligini, haddan ortiq mehnatni talab qilmay, shu bilan birga, harakatlarini nazarda tutadi. Jismoniy mashg'ulotlarni quvnoq va o'quvchan tarzda o'tkazishga yordam beradi. Ular bolalarni har xil harakatlar, muvozanatni saqlash, turli xil qurilishlar va vazifalar orqali kuzatishga undovchi o'yinlar hisoblanadi.

Bola o'z harakatlarini boshqarishni o'rganganligi ko'rinib turadi. Avvalgi usullarda bola tomonidan intizomni o'zlashtirishda tarbiyaning teskarisi kelib chiqqanligini ko'rish mumkin. Ya'ni bolaning o'ziga ishonch va chaqqonlik bilan yura olmay, harakatsizlik va tarbiyalanishi uni shunchalik yalqov qilib qo'yadiki, bolalarni nafaqat yengil, o'ziga ishonch bilan harakatlanishni o'rgatish, balki bunday intizomning ma'nosini ham tushuna boshlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Miriyoev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 08.05.2019 yildagi PQ-4312-son

2. Основные принципы методики Марии Монтессори 22.01.2022 https://www.defectologiya.pro/zhurnal/osnovnyie_princzipyi_metodiki_marii_montessori/

3. Игры малышей по методам Мария Монтессори, которые легко проводить дома.\\ <https://maminsite.ru/early.files/early7.html>

4. Абидов Б. К. Мария монтессори таълимотида тарбияловчи мухитни яратиш асослари \\Замонавий таълим / современное образование 2018, 7-сон

5. Салимов F.M. Sog'lom turmush tarzining asosiy omillari.// "Science and education scientific" journal . issn 2181-0842 volume 3, issue 4 april 2022.



	o'qituvchilariga qo'yilayotgan konseptual talablar	
Sohibnazarov Rajabboy	Yengil atletikada g'ovlar (baryer) osha yugurish tarixi va qoidolari	317
Saidova Aziza Sobirovna	Xorijiy tajribalar tahlilida kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning o'ziga xos jihatlari	321
Mirxodjayeva Maxliyo	Talabalarning madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirishga oid mavjud metodikalar	327
Pulatova Gulnoza Murodilovna	Talabalarda muloqotmandlik va optimistlik darajasini aniqlash	335
Xudoynazarov Shokirjon Abdumalikovich	Xalqaro aeroportlar xavfsizligini ta'minlash tizimiga harbiy kadrlarni tayyorlash va faoliyatga yo'naltirishning didaktik imkoniyatlari	341
Avezov Olmos Ravshanovich	Ekstremal vaziyatlarda aholining turli qatlamlariga psixologik xizmat ko'rsatishning tashkiliy asoslari	348
Samadova Sarvinoz Samad qizi	Turkistonda jadidchilik harakatining maorif va matbuot sohalarida amalga oshirgan islohotlari	355
Shadmanov Mirzamaxmud Alisherovich	Urologiya o'quv jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish istiqbollari va natijalari	359
Mirzayeva Dilfuza Shavkatovna, Shamsiyeva Dilaferuz majit qizi	Boshlang'ich sinflarda xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanishning ahamiyati	363
Nuratova Mehriniso Baxshulloyevna	Pedagog-talaba munosabatlarida altruizm motivlarining shakllanishi	368
Xuseynova Abira Amanovna	Xotin-qizlar ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik determinantlari	373
Begmatova Nasiba Safarbayevna	O'quvchilarda milliy tuyg'ularni shakllantirishning ilmiy asoslari	378
Axrоров Voris Yunusovich	Bo'lajak pedagoglarda nizoli vaziyatlarda psixologik barqarorlikni shakllantirishning psixologik asoslari	383
Turaxonov Abdukarim Eshkuziyevich	Boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayoniga ijtimoiy - psixologik omillarning ta'siri	389
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li	Sud psixologik ekspertizasida shaxsning affektiv holatini baholashning psixologik asoslari	394
Mamatqulov Akbar Raim o'g'li	Texnika yo'nalishi talabalari o'rtasida kasbiy identifikatsiyaning shakllanishi va uning moslashuvga ta'siri	400
Salimov G'ayrat Muxamedovich	Mariya Montessori metodikasi maktabgacha ta'limda jismoniy mashg'ulotlardagi ahamiyati	406